Adviesraad Sociaal Domein Nieuwegein

Het College van B&W
Postbus 1
3430 AA Nieuwegein

Contactpersoon V. Hogendoorn
Telefoon 14030
E-mail v.hogendoorn@nieuwegein.nl

Datum 15 maart 2019
Onderwerp
Advies ASD Toekomstvisie Welzijn

Geacht College,

Hierbij ontvangt u het gevraagde advies met betrekking tot de Toekomstvisie Welzijn. Wij hebben het advies bestudeerd en op 21 februari jl. met een kleine delegatie besproken met de programmaleiders Nico Kersten en Rosanne Broekhuizen. Op basis daarvan is vervolgens door de leden van deze delegatie een beknopt commentaar (Tussenadvies) geschreven, dat wij met het college en de leden van de commissie SAM gedeeld hebben. De toekomstvisie en het tussenadvies zijn op 14 maart in de voltallige Adviesraad besproken. Op basis daarvan is dit definitieve advies opgesteld.

Wij willen allereerst onze waardering uitspreken over de voortvarendheid waarmee uw college en de betrokken programmaleiders aan deze toekomstvisie hebben gewerkt. Dat was niet alleen nodig vanwege de problematische situatie met betrekking tot Movactor en de relatie tussen deze welzijnsorganisatie en de gemeente. Maar ook de in de afgelopen jaren ingezette transformatie van het sociaal domein vereist een nadere bezinning en heroriëntatie op de plaats van welzijn en de rol die bewoners, professionals en gemeente daarin spelen. Het is belangrijk dat er nu een visie gedeeld wordt die voor langere tijd de basis kan vormen voor de uitvoering van het welzijnsbeleid. Zo'n visie vormt een basis voor nadere uitwerking in projecten en activiteiten en voor afspraken tussen gemeente, instellingen en particulieren. Inwoners, vrijwillige en professionele organisaties weten waar ze aan toe zijn.

Wij zijn positief over de belangrijkste uitgangspunten die in deze visie worden neergelegd, zoals daar zijn:
- de omschrijving van het doel van het welzijnswerk: participatie; inclusiviteit
- dat de wensen en behoeften van bewoners leidend zijn; het eigenaarschap van de gemeenschap en de ruimte die geboden wordt voor bewonersinitiatieven
- dat het de inwoners zelf zijn die bepalen wat hun welzijn is en hoe dat wordt vergroot, niet instanties of de gemeente
- de aansluiting op de transformatie van het sociaal domein, m.n. het verhogen en faciliteren van participatie

- de aandacht voor diversiteit naar wijk en buurt
- de aanscherping van de opdrachtgever -opdrachtnemer relatie;
- de nadruk die wordt gelegd op de samenwerking tussen welzijnsorganisaties onderling en tussen welzijnsorganisaties met andere organisaties in het sociaal domein

We herkennen in deze uitgangspunten dat het college goed geluisterd heeft naar de inbreng die vanuit verschillende partijen aan de totstandkoming van deze nota is geleverd.

Bij de nadere uitwerking van deze doelstellingen en uitganspunten willen wij echter enkele kanttekeningen plaatsen. Die spitsen zich in eerste instantie toe op twee hoofdonderwerpen: de visie op welzijn en welzijnswerk en de taakopvatting van de gemeente.

De adviesraad is van mening dat de visie toch wel heel erg een 'visie' is en daartoe beperkt blijft. Er zijn veel mooie, maar abstracte bewoordingen over de doelen en definities, waar niemand tegen zal zijn. Ook zien we een waslijst van ruim 20 inspanningen en activiteiten, die waarschijnlijk niet eens uitputtend is, maar waarvan ook vrijwel iedereen zal vinden dat het belangrijk is dat zulke dingen gebeuren. Maar de nota is weinig concreet over wat nodig is om die goede bedoelingen en activiteiten ook werkelijkheid te laten worden. Zelfs kun je je afvragen of alles wat daar staat wel moet en of er geen prioriteiten gesteld moeten worden. Het budget is immers niet eindig.

Die kritiek kun je illustreren met behulp van de zin onderaan blz. 1 van het Raadsvoorstel, waarin wordt gezegd dat 'het gewenste effect van welzijnswerk het vergroten [is] van het welbevinden van inwoners van Nieuwegein.' Deze zin laat in een notendop zien waar de nota enerzijds overambitieus is, anderzijds tekortschiet. *Welbevinden* is immers per definitie een subjectieve term en de beleving ervan is voor iedereen verschillend. Er zijn geen objectieve criteria. Toch suggereert de geciteerde zin, net als verschillende passages in de toekomstvisie, dat dat wel zo is en dat de gemeente wel weet wanneer de inwoner zich al dan niet voldoende 'welbevindt'. Voorts lijkt het er sterk op dat welzijnswerk wordt toegespitst op het wegnemen van kwetsbaarheid, maar dat is een schijntegenstelling. Ook kwetsbare mensen kunnen zich heel 'wel' bevinden. Bovendien zijn wij het met zo'n inperking niet eens. Welzijnswerk moet ervoor zorgen dat iedereen zich wel kan bevinden op de door hem of haar gekozen wijze en binnen de mogelijkheden die men heeft.

Ook *welzijnswerk* is in de nota en het raadsbesluit een vage term. Onderscheid wordt gemaakt tussen formeel en informeel welzijnswerk en tot die laatste categorie behoren inwoners zelf, vrijwilligersorganisaties, de buurt, de kerk, etc. Wij zijn dus ons eigen welzijnswerk. Dat klinkt heel sympathiek, maar is beleidsmatig onwerkbaar. Met organisaties kun je als gemeente afspraken maken, contracten sluiten, prestaties meten. Met individuele inwoners kan dat niet; je kunt hen niet *de opdracht geven* het welbevinden van medebewoners te vergroten, wel kun je hen daarbij helpen.

Wij stellen daarom voor om in de eerste plaats in deze nota en het raadsbesluit de term welzijnswerk te reserveren voor het *georganiseerde welzijnswerk*. Vervolgens stellen wij voor om de doelstelling wat minder ambitieus te formuleren in die zin dat welzijnswerk *kaders moet scheppen* of *een omgeving creëren* waarin mensen hun welbevinden kunnen vergroten.

Zo'n aanpassing betekent natuurlijk niet dat de activiteiten die bewoners zelf allemaal ondernemen en organiseren om hun eigen welbevinden en dat van anderen te bevorderen niet belangrijk zijn. Het is belangrijk dat in de welzijnsnota en in het raadsbesluit dit belang expliciet wordt benadrukt en dat ook concreet wordt gemaakt, hoe de gemeente en het formele welzijnswerk die activiteiten willen stimuleren en ondersteunen. Mogelijk zou dit in een definitieve versie van de toekomstvisie redactioneel wat scherper kunnen worden onderscheiden.

Daarmee komen we op het tweede hoofdonderwerp: de taakopvatting van de gemeente in deze. In de toekomstvisie worden zowel de woorden regisseur als facilitator gebruikt, in het raadsbesluit alleen het laatste. Maar een regierol verschilt aanzienlijk van een faciliterende. Om in theatertermen te blijven: een regisseur interpreteert en ensceneert een stuk en bepaalt hoe de acteurs de rollen invullen. De theaterdirectie faciliteert: stelt de zaal, de technische installaties, de garderobe, de kleedkamers, de foyer en personeel ter beschikking zodat de acteurs een mooie voorstelling kunnen neerzetten waarvan het publiek kan genieten. Waar situeert de gemeente Nieuwegein zich in deze? In sommige passages lijkt het alsof zij vooral facilitator wil zijn, vooral daar waar het primaat van bewoners en bewonersinitiatieven wordt benadrukt. Maar in andere passages lees je toch meer de regisseursrol, vooral in paragraaf 3.3.
De adviesraad ziet de gemeente vooral in de faciliterende rol: het bieden van een adequate financiële, personele en organisatorische infrastructuur. Hoe en door wie die infrastructuur ingevuld wordt, zal per onderwerp, doelgroep en doelstelling verschillen, maar wij kunnen ons goed vinden in het kader zoals dat in par. 3.2 van de Toekomstvisie wordt geschetst. Daarbij blijft de gemeente uiteraard wel verantwoordelijk voor de kwaliteit van de diensten die door contractanten worden verzorgd. Die horen te passen binnen het in deze visie geschetste kader van uitgangspunten en doelstellingen. De tekst in de paragraaf Uitvoering van het raadsvoorstel is wat ons betreft daarover nogal diffuus: er wordt van een partnerrelatie gesproken tussen gemeente en subsidierelaties en over finetuning die om keuzes vraagt in de sturingsfilosofie. Dit moet concreter en de adviesraad wordt graag betrokken bij het gesprek over de nadere invulling hiervan dat u in een breder verband in het vooruitzicht stelt.

Wij onderschrijven wel hetgeen gezegd wordt in punt 4 over de samenwerking en afstemming tussen de verschillende partners/spelers. (Formele en informele) partijen mogen van ons op hetzelfde terrein werkzaam zijn, maar zij moeten dat wel van elkaar weten.

Locaties vormen een belangrijk aspect van die infrastructuur. Naar onze mening moeten er in elke wijk gebouwen of zaalruimtes beschikbaar zijn waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten en activiteiten plaats kunnen vinden.
Dat kunnen buurtpleinen zijn, maar ook andere wijkcentra, zoals La CaZa of Fort Vreeswijk, of andere gebouwen die de gemeente zelf of in samenwerking met anderen (bv. kerken of schoolbesturen) hiervoor beschikbaar kan stellen. Wij

betreuren het daarom dat in de Toekomstvisie daarover niets wordt gezegd en dat het onderwerp buurtpleinen
zelfs expliciet buiten de visie is gehouden. Behalve gebouwen zijn ook andere infrastructurele voorzieningen belangrijk, zoals speelplaatsen, trapveldjes en sportaccommodaties.

Wij vinden het jammer dat in het raadsvoorstel weinig wordt gezegd over de wijze waarop de gemeente buurtbewoners wil betrekken bij de uitvoering van het welzijnsbeleid. Wij zouden graag zien dat meer invulling wordt gegeven aan de zinsnede dat 'wat precies nodig is, niet zonder de inbreng van inwoners kan worden bepaald.' (Rvs, blz. 3) Wijkschouwen zijn daarvoor een goed begin, maar het is onduidelijk hoe en door wie wordt uiteindelijk bepaald wat er met de resultaten van zo'n schouw gebeurt.
Belangrijk als je bewoners zelf leidend wil laten zijn, is dat je een infrastructuur ontwikkelt die bewonersinitiatieven uitnodigt, tijdig oppakt en stimuleert, begeleidt en waar mogelijk voor bestendiging zorgt. Wijkcoördinatoren vervullen hierin een belangrijke rol, maar ook een heldere informatiestructuur bij wie je voor wat terecht kunt (organisatorisch, logistiek, financieel) is dan onontbeerlijk. Wij stellen daarom voor de paragraaf Communicatieaspecten op blz. 3 van het raadsvoorstel uit te breiden met een paar zinnen hoe inwoners geïnformeerd en betrokken worden bij de verdere concretisering van de plannen. Wijkplatformen, maar ook andere vrijwilligersorganisaties moeten hierbij betrokken worden.

Een sterke sociale basis kan alleen ontstaan als iedereen betrokken is. Dan valt op dat inclusiviteit wel als uitgangspunt wordt genoemd, maar geen nadere invulling krijgt. In dat verband is het ook opvallend dat de nota zich tamelijk eenzijdig focust op buurten en wijken, terwijl er ook andere organische verbanden zijn die genoemd kunnen worden: religie, sport, cultuur, politiek. Het gaat dan niet om de organisaties die op dat terrein actief zijn, maar om activiteiten met bijbehorende waarden en betekenissen die voor veel mensen waardevol en verbindend zijn, vaak buurtoverstijgend en vaak ook belangrijker dan de buurt of wijk waar men toevallig woont. Het is belangrijk dat in de nadere uitwerking van de toekomstvisie ook deze organen en organisaties nadrukkelijk betrokken worden en de mogelijkheden hoe zij gebruik kunnen maken van gemeentelijke ondersteuningsvormen worden geïndiceerd.

We missen in dit verband ook een passage over de rol die scholen kunnen spelen in het bevorderen van het welzijn van leerlingen. De school is voor veel kinderen en jongeren meer dan alleen de plek waar zij onderwijs krijgen; zij vinden er ook vrienden, waarmee ze gaan sporten, uitgaan, etc. Bovendien kunnen scholen activiteiten organiseren, bijvoorbeeld de maatschappelijke stage, waarmee jongeren verbonden worden met de Nieuwegeinse samenleving als geheel.

Een laatste opmerking: de nota stelt dat budgetneutraliteit een randvoorwaarde is (p. 6). Gesuggereerd wordt dat de bedoeling is dat welzijnswerk zorgkosten kan doen dalen. Als dat een gunstig bijeffect is, is dat uiteraard toe te juichen, maar dat mag naar de mening van de adviesraad nooit de doelstelling van welzijnswerk zijn.

Welzijn vormt een belangrijk aspect van het sociale domein. Hoewel er veel kanttekeningen en suggesties in dit advies staan, willen wij toch nog eens benadrukken dat wij de uitgangspunten en doelstellingen van deze visie delen. Wij hopen daarom met dit advies een bijdrage te kunnen leveren aan de nadere uitwerking van doel en visie van het welzijnswerk in Nieuwegein en daarmee ook van het welbevinden van de inwoners.

Met vriendelijke groet,

Namens de Adviesraad Sociaal Domein
dr. P.J.H. Selten
voorzitter

Voor deze,

Mevr. V. Hogendoorn
ambtelijk secretaris

i.a.a. de Gemeenteraad van Nieuwegein